

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 23512/2023
06.12.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић, Радославе Мађаров, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији су пуномоћници Марија Јоксовић и Драгана Ђилас, адвокати из ..., против тужене „Комерцијална банка“ АД из Београда, чији је пуномоћник Немања Алексић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости и исплате, одлучујући о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Вишег суда у Сомбору Гж 331/23 од 28.06.2023. године, у седници већа одржаној 06.12.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Вишег суда у Сомбору Гж 331/23 од 28.06.2023. године.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Сомбору Гж 331/23 од 28.06.2023. године и пресуда Основног суда у Врбасу, Судска јединица у Кули П 1363/2021 од 19.09.2022. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиле, којим је тражила да се утврди да је ништава одредба члана 6. став 1. Уговора о кредиту са осигурањем живота број ... закљученог ...2020. године, обавезе тужена да исплати тужилји износ од 5.200,00 динара, са законском затезном каматом од 06.03.2020. године до исплате и захтев тужиле да се обавезе тужена да јој исплати на име трошкова парничног поступка износ од 77.550,00 динара, са законском затезном камтом од дана извршности до исплате.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилја да накнади туженој трошкове поступка у износу од 70.300,00 динара, у року од 8 дана од дана пријема преписа ове пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Сомбору Гж 331/23 од 28.06.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба тужене и потврђена пресуда Основног суда у Врбасу, Судска јединица у Кули П 1363/21 од 19.09.2022. године, којом је усвојен тужбени захтев тужиле, тако што је утврђено да је ништава одредба члана 6. став 1. Уговора о кредиту са осигурањем живота број ... закљученог ...2020. године (став први и други изреке првостепене пресуде), обавезана тужена да исплати тужилји износ од 5.200,00

динара, са законском затезном каматом од 06.03.2020. године до исплате (став трећи изреке првостепене пресуде) и обавезана тужена да исплати тужилји на име трошкова парничног поступка износ од 77.550,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности до исплате (став четврти изреке првостепене пресуде). Ставом другим изреке побијане другостепене пресуде, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова поступка по жалби.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, као посебну, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној применом члана 404. Закона о парничном поступку.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/2011 ... 10/23 – други закон, у даљем тексту: ЗПП), Врховни суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији, ради уједначавања судске праксе, због чега је одлучено као у ставу првом изреке.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 408. ЗПП, Врховни суд је оценио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, ...2020. године, закључен је предметни уговор о кредиту, на основу кога је тужилји одобрен готовински кредит у износу од 260.000,00 динара са периодом отплате од 83 месеца, уговореном фиксном каматном стопом од 13,95% и ефективном каматном стопом од 15,9% на дан закључења уговора. Одредбом члана 6. став 1. уговора, обавезана је тужилја да као корисник кредита туженој пре пуштања кредита у коришћење једнократно плати накнаду за обраду захтева од 2% од износа одобреног кредита. Истог дана, тужена је наплатила од тужилје накнаду за обраду кредитног захтева у износу од 5.200,00 динара. Тужена је доставила понуду за закључење уговора о кредиту у неовереном препису (копији), без прилагања оригинала понуде, а тужилја је оспорила веродостојност и аутентичност ове исправе, из разлога што није потписала понуду, нити је примила.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је спорна уговорна одредба ништава применом члана 105. Закона о облигационим односима, зато што уговарањем трошкова обраде кредитног захтева а да претходно тужилји није омогућено да се упозна детаљно са понудом и исту упореди са понудама различитих давалаца истих услуга и процени да ли услови из понуде одговарају њеним потребама и финансијској ситуацији повређено начело савесности и поштења, због чега је у обавези да врати примљени новчани износ са законском затезном каматом применом члана 210. и 214. Закона о облигационим односима, имајући у виду да тужена у року који је остављен од стране суда ради достављања оригинала понуде за закључење уговора и савјешта са приложеном неовереном фотокопијом није поступила, те да суд није могао засновати своју одлуку на фотокопији исправе не проверавајући основаност тврдње тужилје да се ради о фалсификованом потпису.

Другостепени суд је одбио жалбу тужене и потврдио првостепену пресуду, уз закључак да тужена није доказала да је приликом потписивања предметног уговора о кредиту или пре, доставила понуду за закључење уговора, како би се приликом закључења уговора или пре, утврдио садржај ових докумената, односно да ли садрже накнаду на име захтева трошкова.

Врховни суд сматра да је становиште нижестепених судова засновано на погрешној примени материјалног права, због чега је преиначио другостепену и првостепену пресуду и одбио као неоснован тужбени захтев тужиле.

Према одредби члана 103. став 1. Закона о облигационим односима – ЗОО („Службени лист СФРЈ“ број 29/1978 ... „Службени лист СРЈ“ број 31/1993) уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, а на ништавост суд пази по службеној дужности на основу члана 109. истог закона.

Одредбом члана 1065. ЗОО прописано је да се уговором о кредиту банка обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава на одређено или неодређено време за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је то утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми, што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (1066.).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга поводом закљученог уговора о кредиту произлази из члана 43. Закона о банкама („Службени гласник РС“ бр 107/2005, 91/2010 и 14/2015), којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга, и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима, и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС“ бр. 65/2011 и 62/2018), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“ бр. 36/2011 и 139/2014), а која се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају, јер је уговор о кредиту закључен 05.03.2020. године.

Према томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга насталих у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је банка у предуговорној фази информисала корисника кредита о врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, понудом која то садржи, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви, периоде у којима ће се мењати и начин измене, што је прописано у члану 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање) и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа обавештења о условима који се односе на уговор о кредиту за који је показано интересовање (у даљем тексту понуду) на начин на који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који

корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (члан 5. тачка 3. и члан 17. став 1. наведеног закона).

Сагласно овим законским одредбама, у Одлуци о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику, коју је донела Народна банка Србије („Службени гласник РС“ бр. 65/2011 и 62/2018), ближе су утврђени изглед и садржина обрасца на којима се понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (образац 1Б - основни подаци о кредиту), који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3. висину и врсту свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

Према понуди од 28.02.2020. године, коју је тужена доставила у фотокопији и која садржи потписе уговорних страна и печат банке, уз констатацију да је примљена 28.02.2020. године, под тачком 3.3. предвиђена је врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, између осталог и једнократна накнада за обраду захтева – фиксна 2% од износа кредита, односно 5.200,00 РСД, што одговара садржини спорне уговорне одредбе из члана 6. став 1. предметног уговора којом је предвиђено да корисник кредита се обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати банци једнократну накнаду у висини од 2,00% од износа реализованог кредита из члана 1. овог уговора. Према одредби члана 17. став 1. предметног уговора, корисник кредита својим потписом уговора потврђује да му је од стране банке уручена понуда за закључење уговора, као и обавештење о ризицима задуживања уколико је кориснику кредита уручена понуда са применљивом каматном стопом и да је обавештен да на свој захтев може добити / да је добио нацрт уговора о кредиту, уз остављање примереног рока за прихватање понуде за закључење уговора.

Како је тужила садржином наведене понуде у предуговорној фази обавештена о врсти и висини накнаде која пада на њен терет, имајући у виду да је понуда достављена у фотокопији, као и предметни уговор коме је претходила, и да је према одредби члана 17. Уговора, потписом на уговору потврдила да је од стране банке уручена понуда за закључење уговора, то банка није била у обавези да доказује структуру, нити стварне трошкове ове накнаде, нити је таква уговорна одредба неодређена у смислу члана 8. и 19. став 1. тачка 12. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Исказивањем ове накнаде за банкарску услугу (трошкове обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење) задовољава се услов одређености уговорне обавезе у смислу члана 50. ЗОО (врста и висина/фиксна или променљива). Зато уговорна одредба којом се корисник кредита обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати накнаду у процентуалном износу од износа реализованог кредита, у конкретном случају 5.200,00 динара, није противна основним начелима облигационог права, нити начелима заштите корисника финансијских услуга, па с тога тужила неосновано потражује наплаћени новчани износ са законском затезном каматом на основу чланова 104. и 214. ЗОО.

Уговарање наплате трошкова обраде кредита у једнократном износу и задржавање истих од износа одобреног кредита уз њихово истовремено укључење у ефективну каматну стопу не води неравноправности учесника облигационог односа у

корист банке. Уговарање једнократне накнаде и наплате трошкова обраде кредита кроз задржавање истих од износа главница одобреног кредита није законом забрањено. При томе, околност да су ти трошкови истовремено приказани у оквиру ефективне каматне стопе, није доказ да је на тај начин извршена двострука наплата уговорених трошкова обраде кредита. Ово зато што уговором исказана ефективна каматна стопа у коју су укључени трошкови обраде кредита, не представља правни основ за њихову наплату, већ само и искључиво обрачунски приказ укупних трошкова и свих накнада које ће корисник кредита платити за кредитна средства која су му одобрена.

Како је одбијен тужбени захтев тужиље, то је одбијен и захтев тужиље за накнаду трошкова поступка према успеху у спору у смислу члана 153. ЗПП.

Како је тужена успела у поступку по ревизији, то јој на основу члана 165. став 2. у вези чланова 163. став 2, 153. став 1. и 154. ЗПП, припадају трошкови поступка према оствареном успеху у спору и то за заступање од стране пуномоћника из реда адвоката на два одржана рочишта у износу од по 10.500,00 динара, састава жалбе и ревизије у износу од по 18.000,00 динара, таксе на жалбу и пресуду по жалби у износу од по 1.900,00 динара, таксе на ревизију у износу од 3.800,00 динара и таксе на пресуду по ревизији у износу од 5.700,00 динара, све у укупном износу од 70.300,00 динара, применом Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката и Тарифног броја 1. став 1. тачка 1. Таксене тарифе из Закона о судским таксама.

Туженој није признато увећање накнаде на име ангажовања пуномоћника из реда адвоката за 20% на основу ПДВ-а, јер није достављен рачун о извршеним адвокатским услугама у складу са чланом 42. ст. 1. и 2. Закона о порезу на додату вредност („Службени гласник РС“ бр. 84/04...138/22).

Из наведених разлога, на основу одредби члана 416. став 1. и 165. став 2. ЗПП, одлучено је као у ставу другом и трећем изреке.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић